

CONSELL COMARCAL
DE LA NOGUERA

Llegir, Aprendre i Créixer

Sense estereotips ni discriminacions

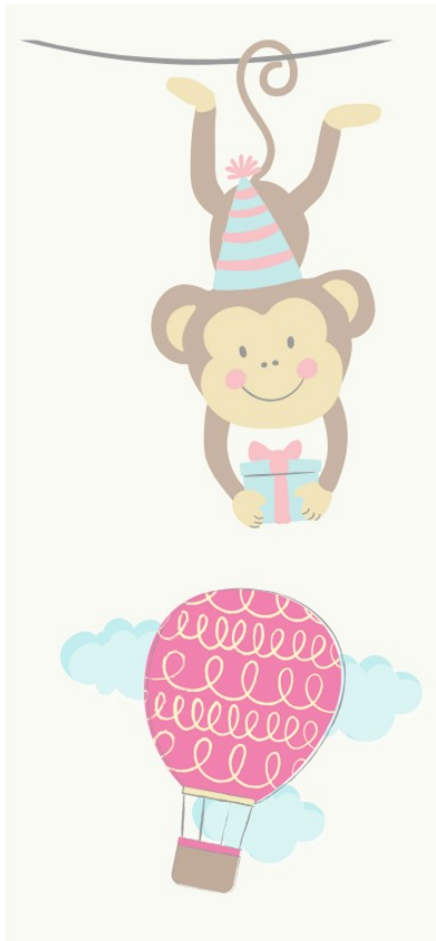
Introducció

El principi d'igualtat i no-discriminació és un dels pilars fonamentals per al desenvolupament de qualsevol societat. En aquest sentit, el compromís del **Consell Comarcal de la Noguera** amb la igualtat d'oportunitats entre homes i dones és present en totes les seves polítiques.

Des del **Servei d'Informació i Atenció a les Dones** del Consell Comarcal de la Noguera treballem per eliminar les desigualtats existents i avançar en la consecució d'una societat més justa i equitativa per als noguerencs i noguerenques.

Apostem per l'educació com a eina fonamental per aconseguir un dels nostres objectius: la transmissió de valors, actituds i models de referència personals i col·lectius que contribueixin a la igualtat de gènere.

La literatura infantil i juvenil compta amb un potencial educatiu i socialitzador enorme; però, com passa en altres àmbits de la societat, també és transmissora d'idees, valors i creences sexistes. Com a agent socialitzador, la literatura pot o bé reproduir aquest sistema de creences o bé transformant-lo, i és aquí on aquesta guia posa l'èmfasi: en la literatura com a eina de canvi i de transformació social vers una societat justa, igualitària, no sexista i lliure de tota discriminació.

Per què aquesta guia

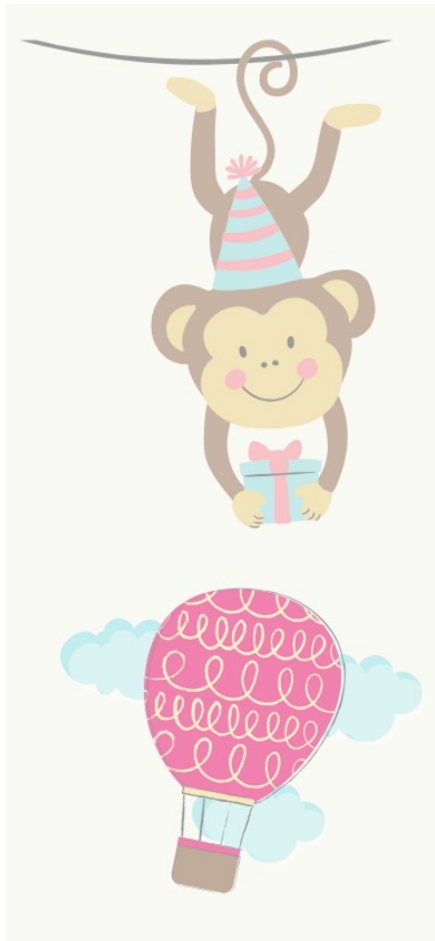
Ara que hem celebrat Sant Jordi ha arribat acompanyat del llibre, la rosa, el cavaller, la princesa, el drac.. però també del sexisme. Us heu parat a pensar en el simbolisme que hi ha darrere?

La nostra tradició patriarcal divideix la societat entre l'àmbit masculí i el femení. Al masculí se li atorga el pensament, la raó, la cultura, el poder a través del llibre; al femení, bellesa, la fragilitat, la sensibilitat, la no racionalitat, tot simbolitzat per la rosa.

Aquests estereotips sexistes també es traslladen a la llegenda de Sant Jordi, que és protagonitzada per un home valent i violent que salva de les urpes del drac el personatge secundari, una princesa fràgil.

Any rere any, aquests i altres estereotips es van gravant en la nostra ment a través dels contes i, sense voler-ho, anem perpetuant el sexisme. Com podem acabar amb aquests estereotips de gènere i començar a explicar contes que transmetin uns valors més igualitaris entre dones i homes?

Us ho expliquem!

La socialització a través de la lectura

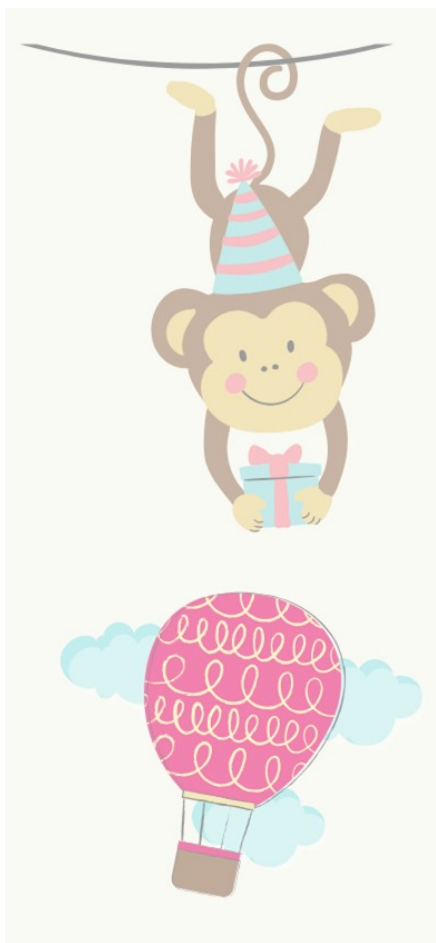
La socialització és el procés a través del qual ens construïm com a persones en un context, una cultura i un moment determinat, alhora que aprenem a viure i conviure en societat.

Els agents de socialització són diversos i canviants: la família, les amistats, l'escola, els mitjans de comunicació, l'entorn social i cultural, etc. Tots aquests agents juguen un paper important en la construcció de les persones.

En la nostra cultura la socialització és una socialització diferenciada segons el sexe de la persona, on nens i nenes, des de ben petits, reben missatges i mandats que situen les persones en rols i posicions diferenciades segons el seu sexe. Així doncs, les nenes aprenen a través de la cura, la sensibilitat, l'empatia, la preocupació per la bellesa o passivitat a “ser per als altres”. I els nens, per contra, aprenen a “ser per a si mateixos” a través de la valentia, la competitivitat, l'acció, l'agressivitat o la repressió de les emocions.

A través de la lectura dels llibres, a més de deixar volar la imaginació, els infants i joves aprenen com comportar-se en la societat on viuen, per ser acceptats per les altres persones, privant-los de mostrar-se lliurement com són, o com els agradaria ser.

Els estereotips i rols de gènere estan presents també en la literatura, influenciant amb valors que no transmeten igualtat, i fan que infants, joves i adults reproduïxin relacions de desigualtat de gènere que perpetuaran en el temps.

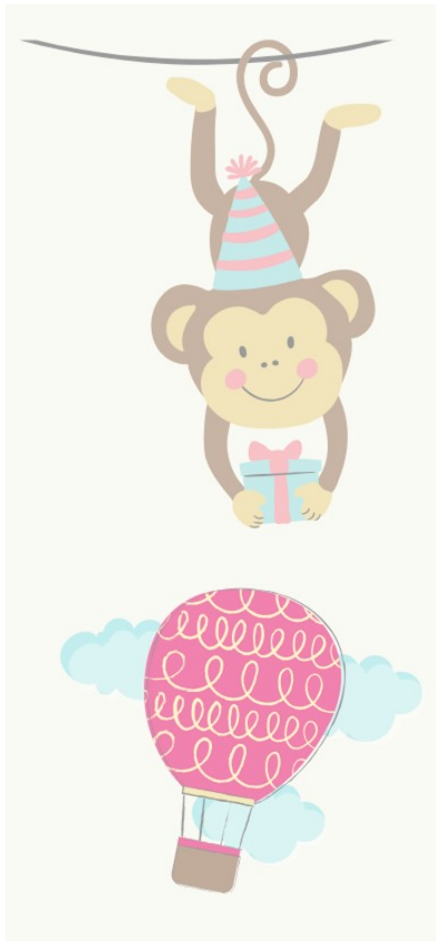

El sexisme en la literatura

El sexisme està present en tots els aspectes de la vida quotidiana, on es manifesta de forma diferent i passant desapercebut per a la majoria de les persones. I és que per sexisme entenem aquelles actituds que afavoreixen i perpetuen les desigualtats de les dones, impeding que tinguin les mateixes oportunitats que els homes.

Si ens fixem en la literatura infantil i juvenil trobem que el sexisme es transmet a través de la temàtica i dels continguts, en l'elecció dels personatges, en l'ús del llenguatge, en les il·lustracions, etc. Una mirada amb perspectiva de gènere ens mostra com el sexisme és present en els contes i, especialment, en aquells que encara avui són molt llegits i narrats, com és el cas de la literatura tradicional, com els contes de fades i princeses.

En aquests llibres trobem missatges estereotipats a través del comportament que es pressuposen adequats per a les dones i els homes: una princesa que es desperta amb un petó d'un desconegut, un príncep que salva una princesa dèbil i indefensa, una bruixa dolenta i lletja, o un bruixot intel·ligent i bo. En aquest sentit és important que les persones adultes, per una banda, reflexionin sobre quins valors volen transmetre als infants, i per l'altra, ensenyin a les criatures a llegir amb criteri tot tipus de llibre. A la vida es trobaran amb moltes situacions sexistes, i han d'aprendre a tenir una visió crítica. No s'han de censurar els llibres, sinó reinterpretar-los i contextualitzant-los, tot fent comparacions amb l'actualitat, i oferint als infants i joves l'oportunitat del poder que tenen com a societat futura per canviar les coses encara més del que s'han pogut canviar fins ara.

Per una lectura coeducativa

En els darrers anys s'ha aconseguit avançar en pro de la igualtat de gènere, però podem fer un pas més a l'hora de triar una lectura igualitària infantil i juvenil si ens apropem a la idea de coeducació.

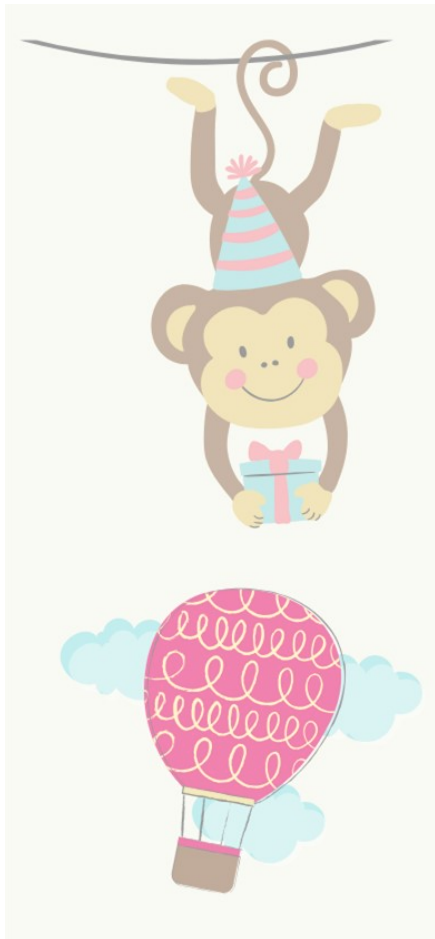
Coeducar és educar en la igualtat perquè nens i nenes tinguin les mateixes oportunitats en la societat. Coeducar és recuperar els valors en positius de la cultura femenina i masculina i potenciar-los en totes les persones, independentment del seu sexe o identitat de gènere.

Per a una educació en igualtat és molt important que els infants i joves es vegin representats com a iguals en els llibres, per això és necessari escriure llibres lliures de prejudicis, rols i estereotips de gènere.

Una tria de literatura infantil i juvenil coeducativa ens ha de fer buscar llibres on la diversitat social sigui representada equitativament, on els models afavoreixin relacions igualitàries; en definitiva, fer una tria coeducativa és una acció ètica, que implica estar compromesos i compromeses amb una educació justa i igualitària.

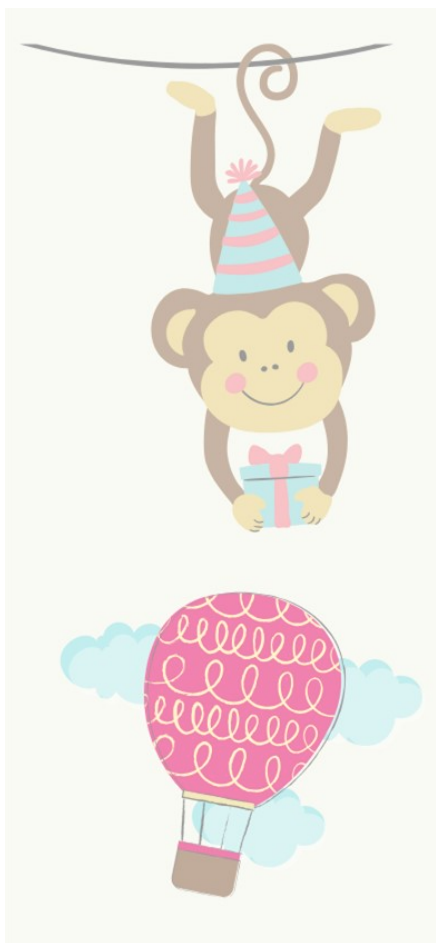
Per tal de poder escollir històries amb personatges no estereotipats, que visibilitzin totes les diversitats socials i, per tant, poder oferir a infants i joves una bibliografia coeducativa, us oferim una sèrie de pautes que us poden servir a l'hora de fer la tria.

Esperem que us siguin d'utilitat!

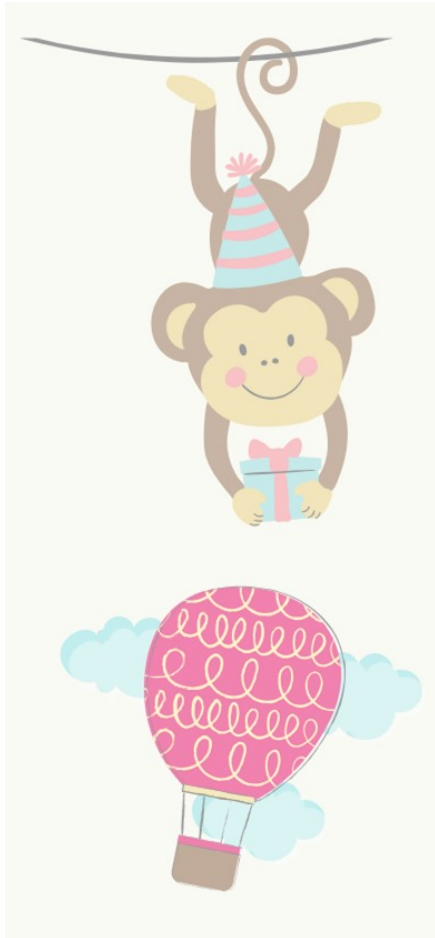

Pautes per a una tria coeducativa

- Ús del llenguatge no sexista.
- Equilibri entre el nombre de personatges masculins i femenins, tant en el repartiment dels papers com en les imatges i els diàlegs.
- Presència de personatges amb identitats de gènere no normatives.
- Equilibri en el repartiments de tasques, activitats, emocions, maneres de ser i d'expressar entre els diferents personatges.
- Presència de personatges que transgredeixen rols i estereotips de gènere.
- Presència d'arguments que destaquin l'equitat i la diversitat o fomentin l'anàlisi crítica de la realitat.
- Presència de diversitat en les formes d'estimar i relacionar-se (heterosexualitat, homosexualitat, bisexualitat, etc.)
- Diversitat en els models familiars.
- Presència de diferents eixos de diversitat funcional, cultural, d'edats, etc.
- Foment dels valors de no-violència, cooperació, resolució pacífica dels conflictes, responsabilitat, compromís, empatia, etc.
- Presència d'imatges i il·lustracions que transmetin igualtat de referències.

Recursos per saber-ne més

- [Pam a pam, coeduquem](#). Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya
- [Noies i nois, tants a tants](#). Associació de mestres Rosa Sensat.
- [Coeducació i igualtat de gènere](#). Xarxa telemàtica educativa de Catalunya
- [Guia de contes per la igualtat de gènere](#). Fundesplai. Fundació Catalana de l'Esplai.
- [I si eduquem sense sexisme?](#) Guia de famílies a famílies. Diputació de Barcelona.
- [Guia didàctica per fomentar la diversitat i la no-discriminació](#). La Xixa, fem comunitat. Ajuntament de Barcelona.
- [Guia de contes de literatura infantil no sexista](#). Ajuntament de Cornellà.
- [Aquest conte no s'ha acabat](#). (documental), d'Irene Colell

CONSELL COMARCAL
DE LA NOGUERA

Servei **S**ocials
de la Noguera

Servei d'Atenció Integral
de la Noguera

Amb la col·laboració:

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies
Direcció General d'Igualtat